

Utolsók és elsők

Darwin óta tudjuk, hogy a létért való küzdelem mozgatja a fejlődést az élőlények világában: az erősebb, agresszívebb fennmarad, a gyöngye életképtelennek bizonyul és elpusztul. A versengés — szabályozottabb, kulturáltabb formában — folytatódik az emberek világában is. A gyerekek még játékosan versenyeznek: ki az erősebb, ügyesebb, okosabb? Az iskolában ez már szervezett formákat ölt, és hatékonyan serkenti a fiatalokat a jobb teljesítményre, a testi vagy szellemi erőfeszítésre. A felnőttek már bőséges tapasztalat birtokában kapcsolódnak be az életet átfogó versengésbe: a siker a boldog élet fokmérője lesz. Mindez így történik a társadalmak életében, sőt a globális porondon is: állandó hatalmi harc folyik a politikában és a gazdasági életben, a legkülönbözőbb — tisztességes vagy éppen tisztességtelen — eszközökkel.

A versengés nagyobb teljesítményekre sarkall, így előmozdítja egyének és társadalmi csoportok, végső soron az egész emberiség fejlődését. Alapfeltétele viszont minden versenynek, hogy racionális és igazságos, minden résztvevő által elfogadott törvények szabályozzák. Az igazságosság és a jog azonban önmagában kevés, ha nem társul hozzá a szolidaritás és a részvétel: ha a versengő felek nem érzik át, hogy nélkülözhetetlen a versenyben résztvevők emberi összetartozása. Erre mutat rá Konrad Lorenz, aki „az emberek közti versenyfutást”, „a részvétel nélküli konkurenciaharcot” az emberiség egyik „halálos bűnének” tartja. Bízató viszont, hogy — legalább a sportban — évek óta működik az *Európai Fair Play Mozgalom*, kitüntetve azokat, akik — akár a győzelmüket kockáztatva — segítettek bajba jutott versenytársuknak.

A Biblia szerint egy társadalom igazságos rendjét azon lehet lemérni, hogyan bánik az idegenekkel, a szegényekkel és a kiszolgáltatottakkal, a versenyben lemaradókkal és az abból kiesőkkel. „Tanuljatok meg jól tenni, keressétek az igazságot, segítsétek az elnyomottat, szolgáltatassatok igazságot az árvának és védelmezzétek az özvegyet” (Iz 1,17). A szegények — a szegénység bármilyen formája sújtja is őket — Isten különös oltalmára számíthatnak. Jézus örömhíre pedig egyenesen a szegényeknek szól. Velük azonosul: az éhezőkkel, az elnyomottakkal, a kizsákmányoltakkal, a nyomorultakkal, sőt a bűnösökkel. Akik követőinek vallják magukat, azoknak védelmükbe kell (kellene?) venniük a szegényeket és a kismimizetteket, a bármilyen szempontból hátrányos helyzetűeket; fel kell lépniük minden olyan versengéssel szemben, amelyből hiányzik a versenyzők összetartozásának tudata, az egymás megsegítésének felelőssége. Jézus sürgeti őket, hiszen ő szenved minden bajba jutott embertestvérben.